

Sygn. akt I KZ 4/20

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik

w sprawie płk. rez. **M. D.**

uniewinnionego od popełnienia czynów z art. 352 § 1 k.k. i z art. 207 § 1 k.k. w zw.
z art. 218 § 1a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 26 lutego 2020 r.,
zażalenia obrońcy M. D.
od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w P.
z dnia 21 listopada 2019 r., sygn. akt So (...),
w przedmiocie kosztów procesu

p o s t a n o w i ł

utrzymać w mocy zaskarżone orzeczenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2019 r., sygn. akt So (...), Wojskowy Sąd Okręgowy w P. uniewinnił płk. rez. **M. D.** od popełnienia czynów z art. 352 § 1 k.k. i z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 218 § 1a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. (pkt 1 i 2 wyroku). W pkt 3 tego orzeczenia Sąd, na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k., kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

Powołując się na przepisy art. 459 § 1 k.p.k., art. 460 k.p.k. i art. 623 § 3 k.p.k. w zw. z art. 646 k.p.k., oraz zważywszy na treść art. 655 § 1 pkt 1 k.p.k., obrońca obwinionego zaskarżył w całości rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów zawarte w pkt 3 opisanego wyroku i zarzucił „naruszenie art. 632 pkt 1 i 2 k.p.k.

oraz art. 640 § 1 k.p.k. przez rozstrzygnięcie, że koszty procesu ponosi Skarb Państwa – podczas gdy w niniejszej sprawie koszty procesu powinny ponieść oskarżycielki posiłkowe, a to por. M. L. oraz cyw. M. R. , albowiem *in concreto* to właśnie oskarżycielki posiłkowe wniosły akt oskarżenia w sprawie z oskarżenia publicznego”. W konsekwencji tego zarzutu skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez obciążenie oskarżycielek posiłkowych kosztami procesu, w tym przez zasądzenie od każdej z nich 7.080 złotych tytułem zwrotu wydatków oskarżonego związanych z ustanowieniem w sprawie jednego obrońcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Jak wynika z treści zaskarżonego wyroku, kosztami procesu został obciążony Skarb Państwa. Stosownie do art. 616 § 1 k.p.k. do kosztów procesu należą koszty sądowe oraz uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia jednego obrońcy lub pełnomocnika. Obciążenie kosztami procesu Skarbu Państwa oznacza zatem, że zobowiązano go zwrotu na rzecz oskarżonego kosztów ustanowienia jednego obrońcy. W opisanej sytuacji rozstrzygnąć należy na wstępie, czy w kontekście treści art. 425 § 3 k.p.k. zaskarżone orzeczenie narusza prawa oskarżonego lub szkodzi jego interesom. Stwierdzenie, że oskarżonemu nie przysługuje *gravamen* w zaskarżeniu rozstrzygnięcia o kosztach, czyniłoby wniesione zażalenie niedopuszczalnym z mocy prawa. W ocenie Sądu Najwyższego zasądzenie kosztów procesu od podmiotu, który zgodnie z właściwymi przepisami nie powinien być nimi obciążony, stwarza dla strony, na rzecz której zasądzono te koszty, uprawnienie do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów; przepis art. 425 § 3 zd. 1 k.p.k., legitymujący stronę do skarżenia jedynie rozstrzygnięć naruszających jej prawa lub szkodzących jej interesom (*gravamen*), nie stanowi w tym przeszkody także wtedy, gdy wykonanie zapadłego orzeczenia o kosztach zapewniłoby tej stronie zwrot należnych jej kosztów procesu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2016 r., V KK 227/15, OSNKW 2016, z. 4, poz. 27 i podana tam argumentacja).

Dopuszczalność wniesienia zażalenia nie oznacza jednak jego trafności.

Akt oskarżenia w rozważanej sprawie wniesiony został jako skarga subsydiarna. Przedmiotem postępowania były czyny ściągane z oskarżenia publicznego, w których akt oskarżenia wniosły oskarżycielki posiłkowe. W toku postępowania do procesu przystąpił prokurator, co według skarżącego, nie miało wpływu na wynikający z art. 640 § 1 k.p.k. obowiązek obciążenia oskarżycielek posiłkowych kosztami procesu, ponieważ oskarżony został uniewinniony od popełnienia zarzucanych mu czynów. W świetle powołanego wyżej przepisu regulacje odnoszące się do kosztów procesu w sprawach z oskarżenia prywatnego mają odpowiednie zastosowanie w sprawach z oskarżenia publicznego, w których akt oskarżenia wniosł oskarżyciel posiłkowy. Z przepisów o kosztach procesu w sprawach z oskarżenia prywatnego wynika, że w razie uniewinnienia oskarżonego, koszty te ponosi oskarżyciel prywatny. Proste przeniesienie opisanej regulacji na proces wywołany wniesieniem skargi subsydiarnej przesądzałoby niejako o trafności zażalenia wobec tego, że akt oskarżenia wniesiony został przez oskarżycielki posiłkowe, a oskarżony został uniewinniony. Takie odczytanie treści normatywnej art. 640 § 1 k.p.k. ignoruje jednak zastrzeżenie o odpowiednim stosowaniu przepisów odnoszących się do kosztów procesu zainicjowanego prywatnym aktem oskarżenia, a nadto pomija aktualną treść art. 55 § 4 k.p.k. Uwzględnienie ostatniego z wymienionych przepisów jest niezbędne dla właściwego odczytania normy regulującej kwestię ponoszenia kosztów procesu prowadzonego w wyniku wniesienia aktu oskarżenia przez oskarżyciela posiłkowego. Jak trafnie zauważono w uzasadnieniu zażalenia, do dnia 14 kwietnia 2016 r. włącznie, przepis art. 55 § 4 k.p.k. stanowił, że w sprawie wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może brać udział również prokurator. W wypadku skorzystania przez prokuratora z tego uprawnienia, nie występował on w charakterze oskarżyciela publicznego, lecz w roli rzecznika interesu publicznego, co powodowało, że sprawa, choć dotyczyła czynu ścieganego z oskarżenia publicznego, nie nabierała charakteru publicznoskargowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2015 r., III KK 40/15, OSNKW 2015, z. 8, poz. 68). Od dnia 16 kwietnia 2016 r. art. 55 § 4 k.p.k. stanowi, że do sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może w każdym czasie wstąpić prokurator, stając

się oskarżycielem publicznym. Postępowanie toczy się wówczas z oskarżenia publicznego, a pokrzywdzony, który wniósł akt oskarżenia, korzysta z praw oskarżyciela posiłkowego, o którym mowa w art. 54 k.p.k. Cofnięcie aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego jest dopuszczalne jedynie za zgodą pokrzywdzonego, który wniósł akt oskarżenia. Przytoczona regulacja ma zasadniczy wpływ na odczytanie treści normatywnej art. 640 k.p.k. oraz przepisu art. 632 § 1 pkt 2 k.p.k. W obu przepisach mowa jest o kosztach procesu w sprawach z oskarżenia publicznego. Podmiot zobowiązany do ponoszenia tych kosztów w razie uniewinnienia oskarżonego jest różny w zależności od tego, kto wniósł akt oskarżenia. Jednak w wypadku przystąpienia prokuratora do procesu wywołanego wniesieniem skargi przez oskarżyciela posiłkowego „postępowanie toczy się wówczas z oskarżenia publicznego”, zatem prokurator obejmuje niejako skargę wniesioną przez inny podmiot. Nie istnieje w tej sytuacji żadne racjonalne uzasadnienie, by mimo przystąpienia prokuratora do procesu i możliwego generowania przez niego kosztów, w tym ustanowienia jednego obrońcy przez oskarżonego, to oskarżyciel posiłkowy ponosił koszty procesu w razie uniewinnienia. Przemawia za tym także możliwość cofnięcia aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego, wprowadzie za zgodą pokrzywdzonego, co jednak wskazuje na swoistego „dysponenta” skargi. W wypadku uniewinnienia oskarżonego w sprawie wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego, do której przystąpił prokurator w trybie art. 55 § 4 k.p.k., koszty procesu, stosownie do art. 632 § 1 pkt 2 k.p.k., ponosi Skarb Państwa. Regulacja zawarta w art. 640 § 1 k.p.k. będzie miała zastosowanie w sprawach wszczętych na skutek wniesienia aktu oskarżenia przez oskarżyciela posiłkowego, do których nie przystąpił prokurator, na co wskazuje także treść uzasadnienia przywoływanego już postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2016 r.

Kierując się powyższym orzeczono, jak na wstępie

